

PAI LIN

ชุดสืบสานนิทานไทย

ศรีธนญชัย

สุพรรณิการ

บันทึกนิทานพื้นบ้านของไทย
สมัยกรุงศรีอยุธยา ขบขันบรรณา
กับความเจ้าป่า และเล่ห์เหลี่ยม
ไหวพริบของยอดตลกหลวง

ศรียะนุชชัย

สุพรรณิการ

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ
สุพรรณิการ์.

ศรีธนญชัย.--กรุงเทพฯ : ไพลิน, ๒๕๕๖.

๑๒๘ หน้า.

๑. นิทาน. I. ชื่อเรื่อง.

๓๙๘.๒

ISBN ๙๗๔-๙๗๕๔๔-๙๗-๖

© สงวนลิขสิทธิ์ ห้ามลอกเลียนไม่ว่าส่วนหนึ่งส่วนใดของหนังสือ
นอกจากจะได้รับอนุญาตจาก บริษัท ไพลินบุ๊กเน็ต จำกัด (มหาชน)

ประธานกรรมการ

ประธานเจ้าหน้าที่บริหาร

ที่ปรึกษากฎหมาย

ผู้จัดการสำนักพิมพ์

บรรณาธิการบริหาร

บรรณาธิการต้นฉบับ

กองบรรณาธิการ

พิสูจน์อักษร

ออกแบบปก

ศิลปกรรม

ภาพประกอบ

พิมพ์

พล.อ.วิชา ศิริธรรม

ฉัตรเฉลิม เฉลิมชัยวัฒน์

อนันต์ แยมเกษร น.บ., น.ม., น.ศ.ม.

สมบัติ สุทธิจิตร

วังไพร สีสั่งข์

ชาลิต พรหมกิตวงศ์

สุริรัตน์ เข็นหลวง สุพรรณษา อินวงศ์ ศิริพร พงศ์สันติวิภา

กฤตย์ฉายวันต์ สงค์รัมย์ ณะวัน ขำเลิศ

Evolution_art99@hotmail.com

Evolution_art99@hotmail.com

วิภาวี รักรัษฎา

บริษัท โรงพิมพ์มิตรสัมพันธ์กราฟฟิค จำกัด

จัดพิมพ์/จัดจำหน่าย

บริษัท ไพลินบุ๊กเน็ต จำกัด (มหาชน)

๘๑ ถนนเสรีไทย แขวงมีนบุรี เขตมีนบุรี กรุงเทพฯ ๑๐๕๑๐

โทรศัพท์ ๐ ๒๕๔๐ ๑๙๑๙ โทรสาร ๐ ๒๕๔๐ ๑๘๑๘

Website : www.pailinbooknet.com E-mail : info@pailinbooknet.com

ISBN 974-7544-77-6

9 789747 544770

★ ราคา 110 บาท

คำนำสำนักพิมพ์

ศรีธนญชัยเป็นนิทานพื้นบ้านที่มีมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา เรื่องราวของยอดตลกหลวงนี้เป็นที่น่าสนใจถึงไหวพริบและเขาวนปัญญาผ่านอารมณ์ขัน อีกสิ่งหนึ่งซึ่งไม่ควรมองข้ามคือลีลาของทักษะการใช้ภาษาในการเล่นคำอย่างชาญฉลาด

แม้ศรีธนญชัยจะได้ชื่อว่าเป็นคนกะล่อน เจ้าเล่ห์เจ้ากล ใช้ความฉลาดแกมโกงไปในทางที่ผิด เช่นเอาเปรียบผู้อื่นหรือเพียงเพื่อเอาตัวรอดเท่านั้นบ้าง แต่อย่างไรสิ่งซึ่งน่าทึ่งในความเป็นศรีธนญชัยคืออารมณ์ขันอันปราดเปรื่อง และความกล้าที่จะขบถต่ออำนาจต่างๆ เช่น ในสมัยก่อนไม่มีใครกล้าคัดค้านหรือเห็นต่างจากพระเจ้าแผ่นดิน แต่ศรีธนญชัยมีความกล้า

ศรีธนญชัยเป็นนิทานที่สนุกสนานมาก เพราะเขาไม่ได้มีความดีไปเสียหมดในทุกๆ ด้านอย่างตัวเอกในนิทานส่วนใหญ่ แต่เขาเป็นคุณธรรมที่มีความโลภ โกรธ หลง ซึ่งนับว่ามีความเป็นปุถุชนคุณธรรมตาอย่างมากนั่นเอง

การนำเอานิทานพื้นบ้านเก่าแก่มาเขียนเล่าใหม่ให้น่าสนใจยิ่งขึ้นนี้เป็นเรื่องที่น่าจะช่วยอนุรักษ์และสืบทอดนิทานไทยให้คงอยู่ต่อไป ไม่มีวันสูญหายไปกับกาลเวลา ท่านผู้อ่านจะได้ความเพลิดเพลินในความตลกขบขัน และได้ข้อคิดไม่น้อย แม้จะหมั่นไส้ศรีธนญชัยบ้างแต่พวกเรา ก็คงเกลียดเขาไม่ลงอย่างแน่แท้

ปรารภนาดี
บรรณาธิการ

คำนำ

“ศรีธนญชัย” ตัวละครลือชื่อในนิทานพื้นบ้านของไทย ที่เล่าสืบทอดต่อกันมาตั้งแต่ครั้งโบราณและยังโด่งดังมาจนถึงปัจจุบัน

เขายังคงเป็นผู้ที่คนไทยพูดถึงอยู่เสมอ ด้วยนิสัยอันโดดเด่นในด้านความฉลาดแกมโกง

เขามีสติปัญญาอันเปรี๊ยะปราด มีความฉลาดเป็นเลิศ และมีเล่ห์เหลี่ยมทันคน ไม่เคยแพ้ผู้ใดทั่วทั้ง ๑๐ ทิศ

เขาคือคนธรรมดาที่มีความโลภ โกรธ หลง เช่นเดียวกับคนทั่วไป แต่เขาสามารถใช้ปัญญาที่มีเหนือผู้ใด นำพาชีวิตให้ก้าวพ้นจากความตกต่ำยากจนจากสามัญชนจนกลายเป็นคนเก่งแห่งกรุงศรีฯ ที่พระเจ้าแผ่นดินยังต้องทรงหลั่งน้ำพระเนตรยามที่เขาเสียชีวิต

“สุพรรณิการ์” นานิทานพื้นบ้านแสนคลาสสิกเรื่องนี้มาเรียบเรียงใหม่ด้วยสำนวนอ่านง่าย ได้รสชาติทั้งความสนุกในเนื้อหา และได้ข้อคิดคติเตือนใจ

อ่านเรื่องราวของศรีธนญชัยแล้ว คุณจะทั้งรัก ทั้งชื่นชมยกย่อง และทั้งเกลียดเขาในเวลาเดียวกัน สนุก มันส์ และคันในอารมณ์จริงๆ ค่ะ

สุพรรณิการ์

สารบัญ

กำเนิดศรีธนญชัย	๓
เด็กเจ้าปัญญา	๑๕
ศรีธนญชัยเข้าวัง	๓๑
ศรีธนญชัยแต่งเมีย	๔๑
คะนองปัญญา	๕๓
ถูกขัง	๖๓
เป็นเจ้าเมือง	๗๗
ประลองปัญญา	๘๗
คนเก่งแห่งกรุงศรีฯ	๙๙
อวสานศรีธนญชัย	๑๐๙

กำเนิดศรีธนญชัย

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ยังมีสามภรรยาคู่หนึ่งอาศัยอยู่ด้วยกันมานานเป็นเวลาหลายปีอยู่ที่ตำบลบ้านบึง ซึ่งอยู่นอกเมืองกรุงศรีอยุธยาออกไปทางตอนเหนือ

ผู้เป็นสามีนั้นมีชื่อว่านายันทา ส่วนภรยานั้นชื่อนางเทรา ทั้งสองต่างก็รักใคร่ปรองดองกันดี แต่ทว่ายังคงมีความทุกข์ใจในเรื่องที่ยังไม่มีบุตรสักคนไว้เป็นที่พึ่งและสืบสกุลต่อไป

วันหนึ่งนายันทาและนางเหราจึงปรึกษารื้อกันถึงการบนบาน
ขอลูกจากเทวดาอารักษ์ทั้งหลายทั้งปวง

“แม่เหราเอ๋ย นับวันเราก็จะมีอายุมากขึ้นทุกทีแล้ว หากเจ็บไข้ได้
ป่วยขึ้นมายามแก่ยามเฒ่าแล้วไม่มีลูก เราสองคนคงจะเหงาและลำบาก
กันมิใช่น้อย” นายันทาเริ่มเอ่ยขึ้น ผู้เป็นเมียจึงกล่าวว่า

“นั่นนะสิ เอาอย่างนี้ใหม่เล่า เราลองกราบไหว้บูชาเทวดาเจ้าป่า
เจ้าเขาขอลูกให้เราสักคนหนึ่ง เผื่อว่าเรายังจะมีบุญเก่าพอที่เทพยดาจะ
เมตตาเอ็นดูบ้าง”

เมื่อเห็นพ้องต้องกันดังนั้นแล้ว สองสามีภรรยาจึงตั้งศาลเพียงตา
ขึ้นที่หน้าบ้านหาของหวานอย่างละเล็กละน้อยตามประสากราบ
ไหว้บูชาเทพยดาอารักษ์ แล้วก็ตั้งจิตอธิษฐานว่า

“ข้าแต่เทพยดาอันศักดิ์สิทธิ์ ขอช่วยโปรดดลบันดาลประทานลูก
น้อยสักคนหนึ่งให้แก่ลูกทั้งสองด้วยเถิด”

ด้วยแรงอธิษฐานจิตอันแน่วแน่ของสองผัวเมียนั้น ได้เกิดบันดาล
ให้ศิลาอาสน์ของพระอินทร์เกิดแข่งกระด้างขึ้นในบัดดล

ฝ่ายพระอินทร์ซึ่งสถิตอยู่ในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์นั้นเมื่อบังเกิดร้อน
อาสน์ก็รู้ได้ด้วยญาณพิเศษว่าเห็นที่จะเกิดเรื่องทุกข์ร้อนของมนุษย์โลกที่
ต้องการให้พระองค์ประทานความช่วยเหลือเป็นแน่แท้ในเวลานั้น

พระอินทร์จึงเสด็จทิพเนตรตรวจตราดูก็รู้ว่าสองผัวเมียคู่หนึ่งซึ่ง
ก็ประกอบคุณความดีเอาไว้มิใช่น้อย แต่ต้องเป็นทุกข์ทรมานอยู่ด้วย
การเฝ้าปรารภนาอยากจะมีบุตรสักคนหนึ่ง พระอินทร์จึงมีเทวบัญชาให้
เทวดาองค์หนึ่งซึ่งใกล้จะสิ้นอายุขัยบนสวรรค์แล้วให้ลงมา จูติในครรภ์

ของนางเหราทันที

และคืนวันนั้นเองขณะที่นางเหรากำลังหลับไหลเคียงข้างสามีของตน นางก็ฝันเห็นดวงจันทร์เต็มดวงส่องแสงเปล่งประกายสว่างไสวงดงาม เป็นยิ่งนัก ดวงจันทร์นั้นได้ลอยลงมาตรงหน้า นางได้เอื้อมคว้าดวงจันทร์ มาประคองไว้ในมืออย่างตื่นเต้น

ครั้นเมื่อตื่นขึ้นในรุ่งเช้า นางก็มีความตื่นเต้นยินดียิ่งกว่าที่รู้สึกในความฝัน

นางเหราเล่าความฝันให้นายนนทหาผู้เป็นสามีฟัง และมั่นใจว่าจะต้องเป็นนิมิตหมายอันดีแน่นอน

“ฉันก็รู้ว่าแม่เหราจะต้องฝันดีแน่ แต่ทว่าฉันก็ทำนายฝันไม่เป็นเสียด้วยสิ”

นายนนทหาผู้เป็นสามีได้แต่ส่ายหน้าก่อนจะจูงมือภรรยาคู่ชีวิตไปหาสมภารเจ้าอาวาสที่วัดเพื่อให้ท่านช่วยทำนายและแก้ฝันให้ด้วย

ครั้นเมื่อสองสามีภรรยาไปถึงที่วัดแล้วก็ต้องผิดหวังเป็นอย่างยิ่ง เพราะท่านสมภารถูกนิมนต์ไปฉันเพลที่อื่น เหลือแต่สามเณรน้อยผู้หนึ่งเฝ้ากุฏิอยู่ ครั้นเมื่อฟังความประสงค์ทั้งปวงแล้วสามเณรน้อยก็อาสาที่จะตรวจทำนายฝันให้

“ความฝันเช่นนี้เป็นฝันที่ดีนัก การที่โยมฝันว่าถือจันทร์เต็มดวงอันสว่างไสวไว้ในมือ นั้นบ่งบอกว่าโยมจะได้ลูกชายที่มีสติปัญญาฉลาดเฉลียวเป็นเลิศเหนือกว่าคนทั้งปวง แม้ว่าชีวิตอาจจะไม่ราบรื่นเรียบร้อยนัก แต่ก็จะต้องได้ดีได้ดิบได้ในวันข้างหน้าเป็นแน่แท้”

นางเหราก็บ่นายนนทหา เมื่อได้ฟังคำทำนายอันเป็นมงคลเช่นนั้นก็

ปีติยินดีเป็นอย่างยิ่งนัก เมื่อทราบว่าตนจะได้ลูกสมดังที่ใจปรารถนาแล้วและลูกชายนั้นยังจะเป็นผู้มีปัญญาและมีอนาคตที่ดีอีกด้วย

เมื่อตั้งครรรภ์แล้วนางเหราและนายันทาก็เฝ้าทะนุถนอมครรภ์อย่างดียิ่ง จนกระทั่งเมื่อครบกำหนดคลอด นางเหราก็คลอดลูกชายออกมาในวันเสาร์ เดือน ๕ ลูกชายนั้นเป็นทารกน้อยอ้วนท้วนจำมាំหน้าตาน่ารักน่าเอ็นดูเป็นหนักหนา

สองสามีภรรยาได้ไปพบท่านสมภารเจ้าอาวาสอีกครั้งเพื่อขอให้ท่านช่วยตั้งชื่ออันเป็นมงคลให้

ท่านสมภารจึงตั้งชื่อให้ลูกชายของสองสามีภรรยาว่า “ศรีธณูชัย” อันมีความหมายว่า ผู้มีทรัพย์สมบัติเป็นมงคลและมีชัยชนะเป็นเลิศ

นับตั้งแต่นายันทาและนางเหราได้ลูกชายคือศรีธณูชัยแล้วฐานะความเป็นอยู่ในครอบครัวก็ให้เจริญรุ่งเรืองขึ้นเป็นอันมาก จนมีความกินดีอยู่ดีสุขสบายขึ้นไม่ต้องเหนื่อยยากหรือขัดสนอย่างแต่ก่อนอีกต่อไป

ศรีธณูชัยเติบโตขึ้นเป็นเด็กที่น่ารักช่างพูดช่างเจรจาเป็นที่รักใคร่ของพ่อแม่และเพื่อนบ้านในละแวกนั้น

นางเหราได้ตั้งครรรภ์และให้กำเนิดบุตรชายอีกคนหนึ่ง เมื่อศรีธณูชัยอายุได้ ๕ ขวบ ศรีธณูชัยจึงได้น้องชายเป็นเพื่อนเล่น และคอยช่วยแม่ดูแลน้องชายของตนด้วย

วันหนึ่งมีแม่ค้าหาบขนมผ่านมาร้องขายที่หน้าบ้าน นางเหราก็ได้ซื้อขนม ๒ ห่อ แบ่งให้ศรีธณูชัยและลูกคนเล็กคนละห่ออย่างเท่าเทียมกัน

ครั้งเมื่อนางเหราขึ้นบ้านไปแล้ว เหลือแต่สองพี่น้องนั่งกินขนมอยู่ที่หน้าบ้าน แม่ค้าเห็นน้องชายของศรีธัญชัยเป็นเด็กน้อยตัวเล็กๆ น่ารัก น่าเอ็นดูจึงแถมขนมให้น้องชายศรีธัญชัยฟรีๆ อีก ๑ ห่อ

“เอ๊ะ ไฉนน้ำให้ขนมน้องฉันแต่ไม่ให้ฉันด้วยเล่า”

ด้วยความเป็นเด็กฉลาดศรีธัญชัยจึงฉงนสนเท่ห์ใจนัก แต่ทว่าแม่ค้าก็ไม่ได้อธิบายถึงเหตุผลให้เด็กเข้าใจได้แต่ยิ้มแยมแล้วก็หาขนมจากไป ทิ้งให้ศรีธัญชัยเฝ้าครุ่นคิดอยู่ด้วยความไม่พอใจที่แม่ค้าลำเอียง ไม่ยุติธรรมเลยเช่นนั้น

ศรีธัญชัยจึงนึกพาลมาถึงน้องชายตัวน้อยๆ ของตน ซึ่งดูเหมือนจะได้รับความเอ็นดูและได้รับความพิเศษเหนือกว่าตนอยู่เสมอ เมื่อขุนเคืองใจเช่นนั้น ศรีธัญชัยก็แกล้งละเลยปล่อยให้้องเล่นคลุกดินคลุกฝุ่นจนเนื้อตัวมอมแมมมิได้สนใจที่จะได้ดูแลน้องอย่างที่เคยอีก

ในวันนั้นนางเหราต้องจับลูกชายคนเล็กมาอาบน้ำประแป้งให้สะอาดสะอ้าน แต่ครั้งวันต่อมาศรีธัญชัยก็ปล่อยให้้องเล่นคลุกดินคลุกฝุ่นจนมอมแมมเลอะเทอะเช่นเดิมทุกวี่ทุกวันอย่างไม่สนใจใยดีแม้แต่น้อย

วันหนึ่งนางเหราจึงเอย่กับลูกชายคนโตว่า

“ศรีธัญชัยเอ๋ย วันนี้ถ้าน้องเล่นสกปรกอีกลูกจะต้องจับน้องมาอาบน้ำอาบทำ ล้างตบไต้ใส่ฟุ้งให้สะอาด ขัดสีผิวพรรณตัวน้องให้สะอาดสะอ้านทั้งข้างนอกข้างในเลยนะ แล้วดูสีข้างช่องกรงูรังเล่นกันจนข้าวของเกลื่อนกลาดเลอะเทอะอย่างนี้ แม่จะทำคนเดียวยังไงไหว วันนี้แม่จะต้องออกไปข้างนอก ลูกจะต้องจัดบ้านให้สะอาดอย่าให้มีข้าวของเกะกะรกตาเต็มบ้านอย่างนี้ แม่กลับมาหวังว่าคงจะเห็นบ้านเตียนโล่ง อย่าให้แม่

เห็นข้าวของรกตาสักชิ้นเขียนะศรีธณูชัย”

ครั้นเมื่อแม่ออกจากบ้านไปแล้ว ศรีธณูชัยก็ชวนน้องไปวิ่งเล่นกันอย่างสนุกสนาน จนกระทั่งใกล้เวลาเย็นย่ำที่แม่จะกลับมายังเรือนชาน ศรีธณูชัยจึงจับเอาน้องที่เล่นคลุกดินคลุกฝุ่นไปทั้งตัวขึ้นไปบนบ้านแล้วก็จับน้องไปอาบน้ำประแป้งอย่างดีตามที่แม่สั่ง แต่แล้วเด็กชายศรีธณูชัยผู้มีความคิดอ่านลึกซึ้งเกินวัยก็ครุ่นคิดไกลไปอีกว่า ในเมื่อแม่สั่งให้อาบน้ำน้องจนสะอาดทั้งตัวได้ใส่ฟุ้งชานนอกชานใน ดังนั้นการที่อาบน้ำเพียงแค່ภายนอกแล้วประแป้งเช่นนี้ เห็นที่จะไม่สะอาดสะอาดอย่างเต็มที่ที่ต้องการเป็นแน่

เมื่อคิดดังนั้นแล้วศรีธณูชัยก็เข้าไปในครัวหยิบมีดอันคมกริบมาจัดการกรีดท้องน้อยๆ ของน้องชาย แล้วก็ควักเอาตับไตไส้พุงของน้องมาล้างจนสะอาดสะอาดจากนั้นก็ยัดใส่เข้าไปในท้องตามเดิม แล้วนำขมิ้นดินสอพองมาประแป้งทั้งเนื้อทั้งตัวน้องหอมกรุ่นดูสะอาดสะอาดอย่างแท้จริง

เมื่อเสร็จจากการดูแลน้องแล้ว เขาก็เหลียวมองไปรอบบ้านคิดถึงคำสั่งของแม่ที่ว่าไว้ “จงจัดบ้านให้เตียนโล่ง อย่าให้มีข้าวของรกตาสักชิ้น”

ศรีธณูชัยจึงนำเอาข้าวของเครื่องใช้ทุกชิ้นทุกอันในบ้านออกไปโยนทิ้งจนสิ้น แล้วก็กวาดบ้านถูเรือนจนสะอาดจากนั้นก็นั่งรอที่หน้าเรือนชาน

เมื่อนายนันทากับนางเหราผู้เป็นพ่อแม่กลับมาถึงบ้าน แต่แรกเห็นพื้นเรือนสะอาดเอี่ยมก็นึกชื่นชมลูกชายเป็นยิ่งนัก แต่ครั้นเมื่อก้าวเข้าไป